

**Алгоритм виявлення та фіксація злочинів у бюджетній сфері
оперативними підрозділами з протидії злочинності у сфері
економіки МВС України**

Сизоненко Антон Степанович, кандидат
юридичних наук, доцент, начальник ННПФЕКП
(Національна академія внутрішніх справ);
Сливенко Вадим Роландович, кандидат юридичних
наук (Міністерство внутрішніх справ України)

Оперативний працівник доповідає рапортом своєму керівнику про доцільність документування протиправних дій фігурантів шляхом проведення ОРЗ.

При позитивному рішенні керівника підрозділу, на підставі *п.1 ст.6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»*, керуючись *ст. 9 цього закону* виноситься постанова про заведення оперативно-розшукової справи.

Після заведення ОРС (затвердження керівником органу постанови про заведення), відповідно до п. 3.1 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень, затвердженої наказом МВС України № 700 від 14.08.2012, начальник оперативного підрозділу звертається до начальника органу досудового розслідування про закріплення за цією ОРС слідчого для забезпечення методичного супроводження її реалізації та надання практичної допомоги оперативному підрозділу.

Згідно з п. 3.3 цієї Інструкції спільно розробляється план заходів з реалізації ОРС, який затверджується начальниками оперативного та слідчого підрозділів.

Відповідно до *п. 1, ч. 1, ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»* основною метою оперативно-розшукових заходів є попередження, своєчасне виявлення і припинення злочинів та викриття причин і умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснення профілактики правопорушень.

Частиною 2 ст.7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» передбачено обов'язок оперативного підрозділу, у разі виявлення ознак злочину, невідкладно направити зібрані матеріали, в яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп до органу досудового розслідування, та згідно з п. 3.4 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень матеріали ОРС виносяться на розгляд оперативної наради для розроблення спільних заходів з їх реалізації.

Для досягнення мети оперативно-розшукових заходів доцільно реалізувати матеріали ОРС (почати досудове розслідування) на стадії

здійснення процедури закупівлі, підписання актів виконаних робіт, приймання ТМЦ, до моменту проведення бюджетного розрахунку з метою надання можливості органу досудового розслідування упередити завдання шкоди шляхом застосування заходу забезпечення кримінального провадження.

Відповідно до ст. 10 Закону України *«Про оперативно-розшукову діяльність»* матеріали оперативно-розшукової діяльності використовуються, зокрема, як приводи та підстави для початку досудового розслідування; для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами; для попередження, виявлення, припинення і розслідування злочинів, та інше.

У разі прийняття позитивного рішення що матеріали є достатніми для реєстрації інформації в ЄРДР, працівник оперативного підрозділу у ґрунтовному рапорті на ім'я керівника органу викладає суть вчиненого кримінального правопорушення та відомості про осіб, причетних до нього.

Згідно резолюції керівника органу рапорт надсилається до органу досудового розслідування, кримінальне провадження за яким (як правило) здійснює слідчий, закріплений за ОРС на етапі її заведення.

Закриття ОРС, за результатами якої було розпочато кримінальне провадження, здійснюється відповідно до п. 3 статті 9 Закону України *«Про оперативно-розшукову діяльність»*.

Порядок реалізації запланованих заходів в рамках ОРС:

1. Встановити посадових осіб розпорядника та генерального підрядника, які планують освоєння чи освоюють бюджетні кошти.

1.1. На підставі п. 14 ч.1 ст.8 Закону України *«Про оперативно-розшукову діяльність»* у розпорядника та генерального підрядника, з використанням джерел оперативної інформації, отримати інформацію або копії: 1.1.1 договору на закупівлю товарів (додаткової угоди) для з'ясування усіх причетних до його підписання осіб, вивчення умов договору та його відповідності умовам конкурсних торгів; 1.1.2 акту приймання-передачі товарно-матеріальних цінностей, накладні, довіреності для співставлення предмету закупівлі з фактично поставленим майном, встановлення відповідальних осіб; 1.1.3. документів про проведення розрахунків (*платіжні доручення*) для вивчення відповідності вартості предмету закупівлі за договором фактично сплаченим коштам та наявності дозвільної резолюції службової особи.

1.2. Ураховуючи, що повний пакет документів за кожною процедурою держзакупівель, зберігається також і в обласному управлінні Держказначейства, в залежності від обставин, оперативним шляхом або на підставі п. 4 ч.1 ст.8 Закону України *«Про оперативно-розшукову діяльність»* отримуємо ці документи.

1.3. За отриманими документами необхідно встановити посадових осіб субпідрядника виконання робіт, у якого на підставі, передбаченій в п.1.1 отримати перелік документів, передбачених у п.1.1.1 -1.1.3.

При вивченні отриманих копій документів необхідно порівняти вартість, за якою було придбано предмет закупівлі у виробника чи дилера та

вартість, за якою реалізовано розпоряднику. Встановити різницю між обсягом отриманих бюджетних коштів та фактично сплачених виробнику, дилеру.

У виробника, дилера, на підставі п. 4 ч.1 ст.8 Закону України „Про оперативно-розшукову діяльність», встановити дійсність укладання та виконання угоди купівлі-продажу, отримати інформацію про вартість предмету закупівлі та про розрахунок за придбаний товар.

1.4. В підрозділах Міністерства доходів і зборів України отримати розшифровки податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів (*додаток № 5 до податкової декларації з податку на додану вартість (наказ Мінфін № 1492 від 25.11.11)*), в яких зазначено задекларовані господарські взаємовідносини у розрізі контрагентів.

1.5. З використанням оперативних можливостей, можливостей ОС, особистого пошуку встановлюється місцезнаходження посадової особи, причетної до реєстрації та/або ведення господарської діяльності;

здійснюється аналіз та доводиться формальне виконання функцій цією посадовою особою через: зміст господарських операцій; кількість працюючих на підприємстві осіб; відповідність профілю підприємства реалізованому товару; наявність можливостей та потужностей для виготовлення товару; обставин укладання правочинів; місць прийому-передачі товарів (робіт, послуг), транспортування, зберігання тощо;

1.6. На підставі отриманих документів про працюючих на підприємстві, встановлюються: засновники; директор; бухгалтер; інженер або технолог; працівники транспортної служби (водії тощо); матеріально-відповідальні особи (кладовщик).

Зазначені особи опитуються на предмет здійснення господарської діяльності підприємством та їх особистої діяльності на ньому.

1.7. Перед надсиланням запитів на отримання копій документів у посадових осіб підприємств, задіяних у схемі розкрадання бюджетних коштів, а також перед опитуванням працівників підприємства, оперативним працівником готуються подання та у взаємодії з підрозділами ОТЗ та ОС здійснюються заходи, передбачені п.п. 7,9,11,12 ч.1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», спрямовані на негласне виявлення та фіксування слідів тяжкого та особливо тяжкого злочину, контроль за посадовими особами головного розпорядника, розпорядника та генерального підрядника бюджетних коштів.

1.8. Для отримання найбільш значимої для справи інформації одночасно зі здійсненням оперативно-технічних заходів, відповідно до п. 1 ч.1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» опитуються службові особи, причетні до операцій з бюджетними коштами.

2. Зібрані в процесі провадження ОРС докази злочинної діяльності фігурантів, відповідно до п.1 ст. 10 Закону України «Про оперативно - розшукову діяльність» використовуються як приводи та підстави для початку досудового розслідування.